

देखवे ना डोळा

श्रीनिवास नार्वेकर

(हेनरिक इब्सेनच्या 'ऑन एनिमी ऑफ द पीपल'वर आधारित)

देखवे ना डोळा

(दोन अंकी मराठी नाटक)

श्रीनिवास नार्वेकर

'सृजन'ला भेट म्हणजे... ज्ञान आणि मनोरंजन ह्याची हमीच.... भेट द्या....

www.esrujan.com

मिरजे वखारे हे पश्चिम महाराष्ट्रातलं एक गाव. गाव छोटंसंच पण अवघ्या महाराष्ट्राच्याच नाही, तर पवित्र देवस्थान व क्षेत्र म्हणून भारताच्या नकाशावर आणण्याचा नगराध्यक्ष मधुकरअण्णांचा प्रयत्न... गावातल्या लिंगेश्वराच्या देवळासमोरच्या कुंडांचं पाणी तीर्थ आणि औषध म्हणून अवघ्या महाराष्ट्रात प्रसिद्ध... श्रावणातला लिंगेश्वराचा उत्सव अवघ्या महिन्याभरावर आलेला... आणि त्याचवेळी कुंड समितीवर वैद्यकीय अधिकारी म्हणून काम करत असलेल्या मधुकरअण्णांच्या भावाला - डॉ. भास्करला कुंडांचं पाणी प्रदूषित झाल्याचा शोध लागतो.

श्रावण उत्सवाच्या तोंडावर ही बातमी जर बाहेर पसरली, तर काय? मधुकरअण्णांच्या पायाखालची जमीनच सरकते. मधुकरअण्णा पक्के राजकारणी. ते भावाला समजावण्याचा प्रयत्न करतात. पण तत्त्ववादी डॉ. भास्कर त्यांचं म्हणणं मानत नाही.

- आणि इथेच ठिणगी पडते, दोन भावांमधल्या संघर्षाची... हा संघर्ष धारदार होत जातो आणि एका क्षणी मधुकरअण्णाच डॉ. भास्करला सर्वार्थानं संपवण्याचा घाट घालतात. डॉ. भास्करविरुद्ध अखख्या गावालाच भडकवण्याची मधुकरअण्णांची खेळी यशस्वी होते. मात्र हीच खेळी डॉ. भास्करला सत्यासाठी एकटेपणाने लढण्याचं बळ मिळवून देते.

“The strongest man in the world is he who stands alone.”

(हेन्रीक इबसेनच्या ‘एनिमी ऑफ द पिपल’चा स्वैर मराठमोळा अवतार)

अंक पहिला

- प्रवेश १ -

(लेखकीय दृष्टिकोणातून त्रिस्तरीय नेपथ्याची आवश्यकता : केवळ Area Lighting करून तेवढ्या छोट्याशा जागेत प्रसंग न घडवता “Key set” वर प्रसंग सुरू करून त्यानंतर संपूर्ण रंगमंचाचा आवश्यकतेप्रमाणे वापर केला जावा, जेणेकरून कोणत्याही प्रसंगामध्ये आशयाच्या विस्तारित व परिणामकारक सादरीकरणासाठी जागेची मर्यादा आड येणार नाही.)

(स्थळ : डॉ. भास्कर सरनाईकांचे बंगलेवजा घर. प्रशस्त दिवाणखाना, एका बाजूने आतील खोल्यांमध्ये जाणारे मोठे दार, दुसऱ्या बाजूने स्वयंपाकघराचे दार, त्याच्या बाजूने मागील बागेत जाण्यासाठी दार. वरच्या कोपऱ्यात भास्करची बेडरूम. बेडरूममधूनच भास्करच्या स्टडीमध्ये जाण्यासाठी दार. साहजिकच भास्करची स्टडी रंगमंचाच्या मध्यभागी उंचावर येईल.)

(वेळ : संध्याकाळ.)

(भास्करच्या वाढदिवसाची तयारी सुरू आहे. भास्कर अजून आलेला नाहीये.)
(प्रतापराव घाटगे आणि रामानंद ठाकूर चहा-बिस्किटे खात आहेत. घाटगेनी केलेल्या कसल्या तरी विनोदावर दोघेही मोठ्याने हसतात. तेवढ्यात-)

अहिल्या : (फोनवर बोलत बोलत बाहेर येते.) व्हय.. रातीला फोन करायला सांगते की त्यांना..... तरीबी चालंल..
..... बाकी चाललंय मजेत.. तुमी या की एकदा या वाटेला..... लगीन जालं आन् वाटंच इसरलात जन्ू हितली..... कांचन हाय मजेत.. तिचं काय, चाललीय आपली शाळा, शाळा नि शाळा... शाळा आनि पोरं.. त्याशिवाय तिचं आनि लक्ष बी न्हायी कुटं..... या येक डाव आता वैनीस्नी घिवून..... व्हय.. बरं... (फोनवर बोलता बोलताच ती आवराआवर करीत असते.)

घाटगे : चला, आता आमी जायला मोकळं..

रामानंद : काय, घाटगेसाहेब, लगेच निघालात.. डॉक्टरसाहेब येईपर्यंत तरी...

- घाटगे : अजाबात न्हाय... ठाकूरसायेब, हा घाटगे आजपर्यांत कोनासाठी कदी थांबला न्हायी.. आवो, येक म्हत्वाची मिटींग ह्ये.. ती सोडून आसं ह्याचं-त्याचं वाढदिस करत बसलो, तर माजी पुण्यतिथी साजरी कराय लागलं की तुमाला... (हसतात.)
- अहिल्या : काय आप्पा, उगाच काय कायबाय बोलायचं... आनि मी कायी आयीकनार न्हायी.. केक खाल्ल्याबिगर आन् जेवल्याबिगर जायचं न्हाय तुमी आप्पा...
- घाटगे : येक मिटींग ह्ये, पोरी... जायाच पायजे.. केक आन् जेवान काय पळून जातंय व्हय... पर मिटींग न्हाय केली तर काम पळून जायल बग हातचं...
- अहिल्या : व्हय, पर... हे येईपर्यांत थांबला आसतात, तर...
(तेवढ्यातच मानोजीराव येतो. घाटगेना पाहून त्याचे डोळे लकाकतात.)
- मानोजी : आरंऽऽ, नमस्कार, नमस्कार... घाटगेसायेब.... अलभ्य लाभ म्हनायचा की काय....
- घाटगे : आयला, ह्या पत्रकारांच्या... आमच्या पाटीवरच आस्ता म्हना की तुमी...
- मानोजी : आता काय जालं आनकी, घाटगेसायेब? तुमच्या कारखान्याची बातमी काडली का काय कोनी पुन्यांदा? काय रामानंद..?
- घाटगे : ते काय तुमी लोकं आमच्यामागं हात धूनच लागलाय की.. आवो मानोजीराव, ते पर्यावरणवाळं यिऊन गेले की आमच्या कारखान्यात... येकदम क्लिन चीट दिलीय बगा त्यानी.. उगाचच बोंबाबोंब करत न्हायला व्हता तुमी...
- मानोजी : (मोठ्याने हसतो) आता घाटातल्या फार्महावसात पार्टी झोडल्यावर का न्हाय क्लिन चीट देनार तो आयतावडे... आता त्याचं कामच त्ये म्हटल्यावर त्याला तरी काय दोष देनार आपन...
- घाटगे : (बावचळून रामानंद नि अहिल्याकडे पाहतात. झटकन-) काय मानोजीराव, तुमाला काय कोनी चांगलं दिसनाच व्हय... आसं करा, या हापिसात येकदा सवडीनं... बोलू निवांत.. न्हाय तर आसं करुयात.. फुडल्या आठवड्यात जेवायचाच

बेत ठरवू.. फार्महावसात.... ठाकूरशेट, तुमी बी यायचं बरं का... न्हाय तरी, या गावात आल्यापासून आमचा पाव्हनचार घेतलाच न्हाय की तुमी... काय..? या... पोरी, गेलो गं मी...
(घाटगे पळ काढतात. मानोजी हसतो.)

अहिल्या : आज सवड गावली तुमाला, हेसुद्धा भाग्यच म्हनायचं की आमचं...

मानोजी : काय तुमी वैनी, चेष्टा करायलाय आमची? डाक्टरसायबांनी बोलावलं आन् आमी आलो न्हाय, आसं कदी जालंय व्हय? पर हायेत न्हवं सायेब?

अहिल्या : आवो, न्हायी, हास्पिटलात म्हनं पेशंटची गर्दी वाडलीया... दोन दिस तर कदीय यायचे बगा..

मानोजी : व्हय खरं... या पावसाळ्यातल्या साथीचं काय खरं न्हाय बगा, वैनी... साथीनं जीव पार कातावून सोडलाय... आनि आता तर..... (एकदम गप्प होतो. सावरून घेतो.) (सुस्कारा. विषय बदलत-) जाव द्या... म्हंजे आता डाक्टरसायेब येईपर्यांत आमी वाट बगायची... ठाकूरशेटची कंपनी घेवन...

‘सृजन’ला भेट म्हणजे... ज्ञान आणि मनोरंजन ह्याची हमीच.... भेट द्या....

www.esrujan.com

- काय ठाकूरशेट... (रामानंद हसतो.)
- अहिल्या : तुमी बसा, मी चा आन्ते.. (जाते.)
- मानोजी : काय ठाकूरशेट, आवो, मराठ्यानं कसं मान वर करून चालावं आनि तोंड वर करून बोलावं... काय खाली मान घालून बसलायसा, राव?
- रामानंद : नाही, नाही... मी कुठे.. काय...
- मानोजी : (हसत) घाटगेसायबांनी बलीवलंय आपल्याला त्येंच्या फार्महाऊसवर...
- रामानंद : नाही, संकपाळसाहेब, मुळात मला कोणाकडे असं जेवायला वगैरे जायला आवडतच नाही.
- मानोजी : आसं? आरं वा... मग.. हे (दारू) वगैरे...?
- रामानंद : अजिबात नाही...
- मानोजी : काय फायदा काय मग, ठाकूरशेट पत्रकार व्हन्याचा?
- रामानंद : असं कुठं आहे, संकपाळसाहेब, पत्रकारितेत आल्यानंतर हे सगळं काही करायलाच हवं?
- मानोजी : करायचं न्हायी, आसं तरी कुटं लिवलंय?
- रामानंद : पण मला नाही करायचं, झालं...
- मानोजी : आता गुत्यात व्हावन त्वांडाला दारूचा वास येव देत न्हाय, म्हलं तर कसं चालंल ठाकूरशेट.. आवो, तुमचा मालक तर बापाचा बाप हाय या बाबतीत...
- रामानंद : मला पत्रकारितेत इंटरेस्ट आहे, संकपाळसाहेब, या सगळ्यात नाही कशात.... आणि बाकीच्या गोष्टींकडे मी फारसं लक्षसुद्धा देत नाही कधी. आपण बरं, आपलं काम बरं... बस्...
- मानोजी : तुमाला सांगू का, ठाकूरशेट, आवो, येवडासा आसल्यापासं बगतोय त्येला. संभ्याला... आवो, कापलेल्या करंगळीवर मुतायचा न्हायी कुनाच्या कदी.. त्येला कस्ली परवडतीय निस्ती पत्रकारिता... धंदा करन्यात गेलं आयुष्य त्याचं..
- रामानंद : जाऊ दे नं, संकपाळसाहेब, काही गोष्टी कराव्या लागतात कधी कधी नाइलाजानं...

- मानोजी : नाइलाजानं? संभ्या? (हसतो.)
- रामानंद : नाही, मी माझ्याबद्दल बोलतोय...
- मानोजी : आंऽऽ... आसं व्हय?
- रामानंद : काय आहे ना, संकपाळसाहेब, मी बाहेरून आलोय इथं, पार अकोल्यातनं... पण मला काही आयुष्य नाही काढायचंय इकडे या.. मिरजे वखारेत... आणि दुसरं म्हणजे, प्रत्येक पेपरच्या काही पॉलीसीज असतात.. तुम्हीसुद्धा संपादक आहात, तुम्हाला ठाऊकच आहे की सगळं... तुमच्या पेपरमध्ये काम करताना, मी माझ्या विचारांप्रमाणे वागायला लागलो, तर कसं व्हायचं?
- मानोजी : (क्षणभर त्याच्याकडे निरखून पाहतो) हुशार हायीसा, ठाकूरशेट... बोलल्यात न्हायी आयकायचे आमाला...
- रामानंद : तसं नाही, संकपाळसाहेब, मी फक्त....
(तेवढ्यात बाहेरून आवाज येतो. 'अहिल्येऽऽ.. आगं एऽ, हायीस ना गं बाई घरात..?' पाठोपाठ वसुंधराबाई येतात. त्यांच्या हातात दोन-तीन गिफ्ट पॅक.)
- मानोजी : (हात जोडत पुढे होतो.) नमस्कार, वैनीसायब...
- वसुंधरा : मानोजी, तुमी? कसं हायीसा?
- मानोजी : हाय की नगराध्यक्षसायबांची किरपा... (हसतो.)
(अहिल्या बाहेर येते.)
- अहिल्या : आवो वैनीसायब, आलात तुमी... बरं जालं बगा... पर उशीर केलात....
- वसुंधरा : आगं, कदीच्याला निगालो व्हतो आमी... पर हयेंची कामं सरता सरनात की....
- अहिल्या : पर येनारेत न्हवं?
- वसुंधरा : हायीत... येतायत मागनं... फोनवर बोलतायीत...
- अहिल्या : बारं... या की तुमी आत...
- (त्या दोघी जाईपर्यंत मधुकरअण्णा फोनवर बोलतच आत येतात. हातात एक मोठा बुके. एक प्रसादाचा पुडा.)
- मधुकरअण्णा : (पक्का राजकारणी सूर) येक डाव करतो म्हल्लं न्हवं.. मंग

‘सृजन’ला भेट म्हणजे... ज्ञान आणि मनोरंजन ह्याची हमीच.... भेट द्या....

करतो की.. च्, आवो, पर आमी आसताना
आसं कदी जालंय का, सांगा? तुमी बिनघोर न्हावा..
समदं यवस्ति व्हईल.. चिंता नका करू.. ठीवू का फोन?
..... बारं.. (मानोजीरावकडे लक्ष जाते) आरं वा,
भास्कराची समदी फौज हाय जनू हितं... (हसतात. रामानंद
काहीसा बावरलेला.) कसं काय चाललंय, मानोजीराव..?

मानोजी

: येकदम मजेत...

मधुकर

: काय इशेष, आज हितं?

मानोजी

: तसं इशेष कायी न्हायी.. डॉक्टरसायबांचा वाढदिवस हये,
म्हटलं जावन शुभेच्छा दिवन येऊ...

‘सृजन’ला भेट म्हणजे... ज्ञान आणि मनोरंजन ह्याची हमीच.... भेट द्या....

www.esrujan.com